

QUÆSTIO MEDICA.

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis duodecimâ
Januarii.

M. CLAUDIO GUERIN, Doctore Medico, Rei
Herbariæ Professore, Præsidente.

An Theriacæ antidotus optima?

I.

HUMANUM genus sui conservandi cupidum, subinde aliorum salute, aliorum interitu perniciofa discevit à salutaribus. Illa venena, hæc alimenta vel medicamenta audiunt. Venena fortius agendo, viventis temperiem prorsus evertunt, ^a naturamve corrumpunt. ^b Medicamenta magis activa quam patibilia, mutatione aliquâ corpus afficiunt. Alimenta satis idonea quæ alterentur, triplici coctione tandem assimilantur. Ex alimentis triticum, hominem *esseget*, nihil aut minimum mutat, non item intemperatum; ideoque vix alimentum invenire est quod medicamentosum non sit. Nonnulla etiam medicamenta quid alibile habent, ut cassia & manna non adulteratum. Imo scammonium assuetudine familiare redditum, leviter alvum subducit, ^c Quin etiam præcipitatus *desperperis*, modulo quodam alvum solvit, alioqui necem allaturus. Et arsenicum præstanteum illud venenum, plurimæ aquæ scrupulose incoctum, ei percolatæ, alai citandæ vim imperit. Quid mirum si anus Atticæ ab exigua cicutæ portione aufpicata, ejus postea manipulos confecit. ^d Nonne Atheniensium hyerophantæ seu *Æditi* in pontificatum electi, cicutæ sorbitione, veneræ voluptatis sensum amittebant? ^e Nec mirum quoque si opio quod inassuetos stupefacit & soporat, Africi & Asiatici, ^f Persæ & Turcæ ^h familiariter utantur. Vile Luteræ mulier Græcæ. ⁱ quæ ejus draehmīs duabus identidem assumptis, visu erat hilari atque læto, mæsto vero & illatibili si non assumpisset. Attamen licet quæ frigore necant, interdum parco & sensim invalescentē usū, cedere in alimentum possint; ^j Nihilominus quæ putrefaciendo & erodendo vitam adimunt, nunquam nutriunt, ne quidem si præ exiguitate innocue corpus permeant. ^m Qualiacunque venena sint, quæ adversus ipsam ad prophylaxim quam ad therapiam adhibentur remedia, ea alexiteria & alexipharmaca appellantur. Inter quæ tutissimum id habendum, quod contra omnia efficacissimum, præstantissimorum medicorum fide & multiplici experientia comprobatum est, quodque si non prorsus excogitavit, saltem confirmavit ratio.

I I.

CUR sturnus & capra cicutâ, hæcque & cornu Helleboro, gallina araneis ac scorpionibus, passeris & palumbi hyoscyamo vescantur? Non aliunde id accidit, quam quia hæc ad cor non perveniunt nisi vehementer alterata, ob coquentis caloris energiam & viarum angustiam. ⁿ Nemo crediderit, in cornuticum veratro pastarum carnibus, vim veratri spasticam superesse, si quidem in gallinacea per se innocua, à scorpionum cū nil deleterium remanet Omnibus cathartici inest quid *ἀντίδοτον* & *κυνήδιον*, ^o quod pro actionis velocitate vel tarditate, ventriculū sursum vel deorsum impellit. Idque suo cretissimo lepar, lienem, & intestina, horumque aucto motu peristaltico mesenterium, in hisque partibus & vasis finitimis, contentos humores exagitat. Primoque educuntur fluidiores & ad exitum paratiores, mox consecutione quādam, & meatuum libertate, partiumque robore crassiores. Diacrydii grana duodecim sine ullo insigni sapore affluenter purgant; sed aloë lota, minus alvum sollicitat. ^p Ideoque sapor vim catharticam juvat. Acreque amaro junctum, ventriculi & intestinorum mucosam pituitam abstergit & abrasit. Mordax vero & obhærens è locis dissitis serum copiosum prolicet. Neque catharticum, humorem ad se trahit, ut eo fruatur, qui sympathicæ attractionis finis est. Non aliâ ratione quotidiana dejectio, menstrui sanguinis profusum & crises contingunt, quam molesti humoris irritamento & expellentis naturæ conamine. At

^a Gal. 3. simp. cap. 18.

^b De temperam. cap. 4.

^c Braslaus in exaro simpli. & Fallop. de simp. purg.

^d Gal. 3. simpl. cap. 18.

^e Hyeronym. contra Jovin. & Alexand.

^f Genial. dierū lib. 4. cap. 18.

^g Gava. ab Orto lib. 1. c. 4.

^h Bellon. lib. 3. c. 1. observat.

ⁱ Idē Bellon. & Scalig. exercit. 175.

^j Gun. de la Brosse de Strp. nat. 1.

^k Gal. 3. simp. cap. 23.

^l Idem ibidē.

^m Gal. 3. simp. c. 18. Concihar. de remedi. venen.

ⁿ cap. 3.

^o Arist. probl. 47. sect. 1.

^p Gal. 3. simpl. c. 15.

g Gal. 6. de
loc. affect. c. 5.
r Idem ibide
Dioscor. lib.
6. cap. 38.
Aduat. c. de
mors. venen.
f Gal. 3. de loc.
affect. cap. 7.
r Diosco. l. 6.
u Gal. 3. de
loc. affect. c. 5.
x Beniveni de
abdit. morb.
caus. cap. 56.
y Gal. quon-
danum mor-
bos. Hæc omnia
Meth. Med. cap. 5. in fine.

vero phalangii ictu totum corpus afficitur, exiguu veneno per minimum foramen injecto. ¶ Et
à scorpionis aculeata cauda inflicta punctione, quamvis in aculeo nullum foramen extet, ¹ & ab as-
pidis morsu acus punctiuncula simili, * intra breve tempus lethalia symptomata pronascuntur.
Nec dubium quin in spiritu aut humore tenuissimo, sit aliquid ut mole minimum, ita facultate
quam maximum, ² quod in exactissima missione consistit, & à certo temperiei modo proficisci-
tur. Nimirum à phalango & scorpione icti, frigido sudore perfunduntur, ³ hocque seu grandine
perculsi, ⁴ vel nive oblecti * inalgescunt: & morsu ab aspidē exanimantur quasi cicutā potionati,
ipsius veneno etiam perferantur. ¶ Cum homo prorsus fucilis refertus, & salubri victu usus, re-
pente moritur: Deinde corpus livens, nigricans, varium, aut diffusus apparet, gravemque odo-
rem emittit, qualis ē putridis afflatur corporibus, hunc veneno enectum nemo non agnosceret. Ut
autem alimenta ⁵, medicamenta ⁶ & venena experientiā certo discernantur, sic & antidota.
⁷ Hæc tamen ut cohibeant, roborent, dissipent, expellant, artifex ratio componit, eademque si
casus inciderit, utilia esse demonstrat.

I I I.

e Gal. de the-
riac. ad Pri-
sonem.
d Idem l. de
antid.
f In præm.
libr. 6.
f 2. de anti-
dot.
g Gal. ad Pis.
& 1. de antid.
h Ad Piscon.
cap. 2.
i Gal. 5. simpl.
cap. 18.

Cor lieno-
posum habeo,
jam dudū fa-
sit apud Plau-
tū.

DE theriacis adversus toxica omnia efficacitate, universa Græcorum fereque Arabum familia
personat. Nemo nescit Mithridatem antidoto ejus nomine mithridatio dicta præmunire,
cum à Pompeio devictus esset, epoto veneno sibi minoris conficere non potuisse; quo ut cum pa-
tre mortem oppeteret hausto, filia subito animam efflavit. ¶ At mithridatium iisdem quam the-
riaca remediis constat, hæcque additā ab Adromacho viperinā carne, adversus virulentos ferarum
ictus validior evasit. ¶ Mithridatica confectionis vulgaris seu minoris, quam sine nomine tradit
Dioscorides, ⁸ qui tamen aliam majorem vocat, Andromachus non meminit, eamque Galenus
Apollonio tribuit. ¶ Theriaca omnium antidotorum instar, post Andromachum, à Magno, Deme-
trio, & Galeno, Imperatoribus Romanis parata fuit. ¶ Severusque & Caracalla ejus conficiendæ
gnari, de ejusdem usu cum populis communicaverunt, ⁹ rem superis dignam arbitratī commu-
nem omnium salutem. Theriaca vis alexiteria insignis, ¹⁰ venenum quodlibet alterandum vincit, aut
expellit. Sive id caloris ustulantis & pene fulminis obambulatione, sive frigoris penetrabilis & fal-
laci interdum uredine sævientis serpente perniciē, sive suffocatione, contractione, hypercatharsi,
& marcō mortiferum sit. Sive aurā quadam splenicā & phantasticā cor lienosum reddat & men-
tem percellat, indeque spumē colluvie laryngem opprimente & convellente, jugulare valeat.
Theriaca dum causam destruit vel aufert, consecraria symptomata, mortemque impendentem
amovitur. Illa sunt pallor lividus labra & nares decolorans, gelidus sudor & tremor, summa animæ
asperitas & defectio. Interdum ardor ingens, sitis inextinguibilis, dolor excrucians, mens iniqua,
furialis somnus, & conlangvineus lethi sopor. Tanto turior est theriaca, quanto communior ea vir-
tus quā singulis venenis adversatur. Si postquam infecta veneno esca, aut potio data est, peculia-
res ejusque veneni notas Medicus expectaret, interim illo superante, nullus esset curationi locus.
¹¹ Oleum tepidum ore sumptum, si quid in esculentis aut potulentis venenatum præcessit, protin-
us id vomitione extrudit & prodit, causticum & stypticum habeat, frigidum aditu arceat, ¹² &
qualecumque lubricat, & obducto obice irritum facit; sed ejus quod balneum, suffitus, aut vulnus
in corpus inducit, perniciem non eluit. Lac quoque nedum assumptis venenis omnibus relucet, ¹³
nec contra napellum prodest. ¶ Antidotus Orvietana dicta, pulveres multos aromaticos nimia dosi
admixtos, quasi cadaverosos exhibet, sed tota theriaca vivido spiritu scintillans liquefcit & diffun-
ditur.

I V.

p De vino hæc
Dioscorid.
lib. 5. cap. 5.

g Idem in
veter. lib. 6.
r Idem cap.
55. ejusd. lib.

NON tam in theriaca dosi adhiberi solita non evinceret, quam plurimorum coagmentatio,
quæ contra pleraque vel omnia venena mederi compertum esset, quæque præter virtutes alexiphar-
macas peculiare, generalibus quibusdam effectis, certis venenorum generibus accommodarentur.
Vinum V. G. purum liberalius haustum, contra serpentum morsus, & omnium ictus quæ refri-
gerando necant, & contra fungos, coriandrum, pharicum, ixiām, argenti spumam, taxum acor-
nitum, opium, cicutam, mandragoram auxiliatur. Agaricum, dauci & nepetæ semen, castoreum,
opopanax, nardus Gallica, marrubii succus, sagapenum, Aristolochia longa, venenis omnibus ob-
sistunt, singulaque drachmæ pondere dantur cum vino. ¶ Conferunt & polium & seseli. Præterea
bitumen, piper, anethum, origani decoctum in vino potum, animalium ictu & morsu infestorum
venenum elidunt. ¶ Cuncta in procinctu sunt, cum in promptu theriaca. Insuper hæc calidis & aro-
maticis remediis quibus constat, aucto cordis & aliarum partium calore, juvante seminum quorum-
dam spiritu, & viperæ carnis diaphoreticā vi, serenum virus inflato vulnere inditum amandam &
abigit. Astrictioris & viscidis quibusdam necroticā & narcotica in ventriculo continet & irretit, dum

prædictis potenter alterat, ita ut si quid deteriorum illorum diducatur, minimè necesse. Eadem stypticis & lenientibus causticorum vires hebetat & obtundit, sed maxime gummi Arabico, chalcæantho & opio. Ipsismet stypticis & lenientibus catharticum crethismum sinit, innaque aromaticis vires firmantibus quæ sape fluunt inhibet. Adhuc theriaca sen ignis quidam purificans & pestem arceat, miseransque inolecentis generis humani tonsuram sinit. Nimirum aëris spiritus ducti malignitatem emendat, & corporis temperiem corrumpi non sinit. ^f Ferà illa Italiam depopulante, cæteris nil juvantibus, Aliano Meccio Medico peritissimo hortatore, ^u sola theriaca quasi clava herculis fuit. Sape furitum, eodemque tempore in pleiorumque pernecieque usitatum veneficium, plurimà mortis imagine, densatissime funeribus pestem mentitur. Memoriaeque prodium est, heracurum veneficà & pestis nomine funerante catotechnia à sevis detectà, Proserpinæ lavitium desisse. ^{*} Propterea grassante morbo qui pestis audit, nulla parari, usque esse debet antidotus quam theriaca. Cum vino modice diluto permiscenda si febris abest aut levior apparet, cum aquato admodum si necedinem mittit. Si quod ulcus catbunculet, ne epigenesis in metastasim abeat, mochiolum non omittendum. Etiam admoda theriaca venenis resistit, veluti tumoribus psilentibus, illilico decussat incisis potius quam cauterio exustis, quippe ni crusta per vim auferatur, diffilari virus prohibet. Et in ferarum ictibus & plagis à cane rabido insictis, postquam impeditum vincenolenum venenum ne permittet, idque encurbitulà pene elicium, quod ejus postea remanet, aquà falsà eluitur, & theriaca expugnatur. Vastum & terribile profundum cum intumescit, cicatrata imaginatione, internaque & externà absterfione hydrophobiam arceat. Sed antequam salum quis attingat, adest frigidaria & servatrix theriaca, ^v cui accedit purgatio ex helleboro, quod vel primo instante assultu sumptum, nonnullos qui se corripit senserunt incoleres exsolvit. ²

V.

UT theriaca rite, administretur, eam ad Andromachi senioris normam redigere par est, qui medicamenta accurate tractavit, ^a & cujus metrica formula perverti non potuit. ^b Quæ præscriptis si suppetant, è quorum numero napi dulcis seu sativifemina, & amaracus seu sampinchus vel majorana minor, retinenda sunt. Eorumque doses religiose observandæ, omniaque commiscenda quemadmodum Galenus ejus successores inter eos qui theriacam Cæsariibus paraverunt, primo de antidotis libro fufe nitideque tradidit. In eo solo Andromachi hedychrum magna exposuit, multaque secundum ejus placita abdicavit, quæ libro ad Pisonem scripto probaverat. Nimirum mediam orobi albi partem in trochiscorum scilliticorum, viperinæ carnis insculum in theriacorum præparatione. In his etiam non mediam ut antè insculi affundi solito, sed tertiam panis siccî & pisti partem adhibet. Nec ad hos formandos opobalsamo utitur, toto in vesticibus ferreis (qui alioquin lentore subigendurum rerum obtinentur ægreque à tudentibus levantur) illinentis insumendum. Nullibi apud Andromachum & Galenum extat, viperas virgis cedendas esse, ut ex his trochisci componantur. Præstat interanea suo & escario veneno facta pacatim auferre, quam ullà irritatione efficere, ut virus turgeat & diffundatur. Imo dubium an extimis interaneique cum sanguine exemptis, spinisque post coctionem cariose avulsis, nullum in carne virus superfit. ^c Viperæ extremo vere, latibulis seu saxis quibus hyeme conduntur egressæ, senio exutæ, & aliquandiu aëre, consuetisque alimentis seu herbis quibusdam, cantharidibus, buprestibus, & pityocampis resectæ, nec tamen fetæ ^d capiendæ sunt. Inchoatâ ætate, si ver hyemale non fuit, magisque mediâ, siti aridâ guttur aruit, nec sal admittunt. ^e Vendemiæ, quâ non vescuntur, tempore, mane capte, præsertim Piclavienfes, frigore torpent & clangunt. Supposititia ad ea quæ deficiunt, proxime accedant est necesse. Balsami in Ægypto Syriæ continemio exculiti liquor, ^f & stacte, ^g si ad nos afferuntur, opobalsami lyriaci vice fungi possent. Florum penuria Peruvianum rubrum, non incisione sed minus felici decoctione eductum ^h usurpatur. Pro Falerno dulcitudine grato, ⁱ vinum saltem validum, firmum, nec dum amarum recipiendum. ^k Cum prope Narbonem, thynus præsertim, origanum, & rosmarinus luxurient, mel Narbonense binum, dulce simul & acre, nec utustate amarefscens, ^m vix hymettio postponendum. In locum cassiæ, cujus ramusculi cinnamomo similes olim visi, ⁿ canella optima, hujusque perinde ac illius duplex dosi cinnamomo sufficiens. ^o Eximium hoc præ cæteris aromaticis putredinis prophylacticum, ^p à Galeno & descriptum, Commodi incuriâ defecit; Adrianique tempore repositum, Severo antidotum parans Galenus adhibuit, & cassiæ prætulit. ^r Pro scilla pancreatum eadem dosi capiendum; ^s quod qui effodi non vidit, ortu solitarium & venenatum non agnoscat, nisi factio particulæ in bellua periculo. Vice schenanthi, seu florum junci odorati longâ itinerum peragracione exolestcentium, ^t sive immorum coliculorum quos cameli depascuntur, ^u junceus ipse prælo est. Aspalatho fantalus citrinus, tetræ lemnisæ bolus Armenus, chalciti chalcanthum nitum, thapontio rhabarbarum, phn Pontico valeriana major, calamo aromatico acarus, amomo galanga, cardamomo vero indicum altutrum, ^v malabathro nardus Indica, ^x xylobalsamo lignum aloes, car-

dic. sec. loc. ^q 1. de antidot. r. 1. de antid. c. 13. ^f Diosc. lib. 2. c. 188. ^g Rondelet de theriaca. ^h Gal 1. de antidot; & Sylvatic. de ther. l. 2. c. 9. Sylvi. de delect. sumpt. cap. 7. y Gal. 7. sumpt.

f Galad Pison.

r Gal. ibidem, u Idem ad Pampul.

x Tito Liv. lib. 2. dec. 14

y Dioscorid. Gal. ad Pif. Aduar. de cõp. med. cap. de theria. z Dioscorid. cap. 39. lib. 6.

a Galde ther. ad Pif. c. 12. b Idem 1. de antid. cap. 5.

c Gal. ad Pif. cap. 10. d Cum Andromachi juniore & Aetio Sylvatic. de ther. lib. 2. c. 2. e Fontan. l. 2. c. 2. f Gal. ad Pif. c. 13. & 2. de antidot.

g Prosp. Alp. dial. de bals. & Bellon. 2. ling. observat. h Matthioli. Rondel. & Baudron. de ther. comp. sylvi. de succedan.

i Monard. lib. 5. cap. 7.

j Gal. 1. de aut.

k Idem ibid.

l Has in melles doses requirit Gal. cod. lib. 1. Idem cod. lib.

m Idem ibid.

n Gal. 8. de comp. meo. cap. 14.

Gal. 4. de
saur. tuen.
a Androm.
b Gal. 4. simp.
c Coctione
spissatur &
restringitur
hinc pannu
madente in
vas demisso.
Agric de nat.
fossil. lib. 4.
c. 3.
d Quod le-
thale in opti-
ma reperitur.
Gal. 1. de an-
tidot.
e Gal. 7. de
antid. cap. 12.
f Fontan. de
ther. 1. c. 8.

pobassamo cubebæ, terebinthinæ resina abiogna^z vel laticea Italis familiaris, acaciæ prunellorum
vulgo dictorum succus, maro majorana major, bene subrogantur. Asphaltu sebitumini Judaico
siccio, ^a sive concreto & duro, ^b pissalphaltum vel pettoleum coctum ^c succenturiari nihil vetat.
Belzoino amygdalloide nec viridi nec amaro, ob solam odoris suavitatem, pro myrrha Troglo-
dytica non utendum. Cujus loco quæ ad nos affertur flava vel rubra, licet gummosa & graveolens,
metu opocalpasi ^d retinenda. Pharmaca non nulla theriacæ dicata, quæ Creta, Cappadocia, Pon-
tus, & Ægyptus suggerunt, eadem Italia ^e & Gallo-provincia, ^f non contemnenda suppeditant,
maxime si ver siccum, æstatisque æmulum fuerit. Ut theriaca sit sospitalis contra ferinos ictus, &
rabiosi canis morsus, ac lethalia venena, ea quinto vel septimo post repositionem anno adhibenda.
§ Coquitur ut plurimum duodecim annorum spatio. ^h Citius si vas non vehementer impletur & oper-
culum assidue detrahatur. ⁱ Medicamentorum diversitas & opium coctionem tandiu morantur, quæ se-
nis mensibus anno ve vix inchoatur. Theriaca, venena præcurrentes, nucis Ponticæ magnitudine, ¹ seu
drachmæ ^m vel paulo plus ⁿ pondere, vitam incolumem præstat; post veniens, ad quadruplum & ultra
aucta, bis singulis diebus assumenda, ^o vel pluribus vicibus quaque draehmam ingerente, si senio con-
fectum & infirmum corpus fuerit. ^p Imo duæ tres ve uncie intra triduum exoribendæ, ^q dum velox
& vehemens venenum, veluti napellus, sudore exterminandum est. His observatis theriaca adversus
insidiosam venenorum omnium hostilitatem, erit palmarium & triumphale pharmacum.

g Gal. ad Pis. h Idem. ibidem. i Idem ibid. l Dosis usit. Gal. ad Pis. m Nux Pontica est Græcorum Drachma Sylvat. 2. de ther.
c. 31. & Lacun. de pond. & mens. n Damocrat. apud Galen. o Gal. 1. de ant. p Aduar. de med. comp. cap. de theriaca q Concliat.
de semed. ventri. cap. 4.

Ergò Theriaca antidotus optinâ.

Domini Doctores disputaturi.

M. Ludovicus Franciscus Dotal.

M. Raymundus Jacob Finot.

M. Franciscus Vezou.

M. Michaël Ludovicus Reneau-
me de la Garanne, de Regiâ
Scientiarum Academiâ.

M. Eusebius Adrianus Thuillier,
de Regiâ Scientiarum Acade-
miâ.

M. Claudius Berger.

M. Ludovicus Demondiers Du-
gué.

M. Nicolaus Bailly.

M. Dominicus de Farcy, Facul-
tatis Decanus.

Proponebat Parisiis FRANCISCUS AIGNAN, Aurelius,
Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1702.

Apud Franciscum Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographum.